

Till Kammarkollegiet (Dnr 8979-2022)

Offentlighetsenheten, Kristina Gustafson

kristina.gustafsson@kammarkollegiet.se

registratur@kammarkollegiet.se

För kännedom: Finans- & Utbildningsdepartementet

utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Idéburna skolors riksförbunds remissvar på förslag till Kammarkollegiets föreskrifter om avgifter vid registrering av idéburna organisationer

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för en decentraliserad målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar. Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

ISR vill här framföra sina synpunkter på Kammarkollegiets förslag till föreskrifter om avgifter vid registrering av idéburna organisationer.

Sammanfattning av ISR:s synpunkter

- ISR avvisar bestämt Kammarkollegiets förslag till föreskrifter om avgifter vid registrering av idéburna organisationer.
- ISR konstaterar att Kammarkollegiets förslag är kontraproduktivt i förhållande till syftet med registret
- ISR föreslår därför att regeringen med tilläggsdirektiv preciserar Kammarkollegiets uppdrag att inrätta ett system för registrering av idéburna organisationer utifrån syftet med definitionen av och registret för idéburna aktörer som verkar inom välfärden – se SOU 2019:56 samt prop 2021/22:135.
- ISR föreslår därmed att ärendet återremitteras.

Idéburna skolors riksförbund har, från det frågan kom upp, varit positiv till en lagstiftning som ger möjlighet att registrera och därmed urskilja idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Det har blivit alltmer tydligt att det behövs ett särskiljande i såväl statistik som styrning och regelverk för den tredje sektorn inom skolväsendet. Den idéburna skelsektorn kan varken likställas med den kommunala eller den vinstsyftande friskolesektorn. ISR ser det som ett samhällsintresse att kunna urskilja dessa olika sektorer.

Ansvar och finansiering för att detta ska vara möjligt att genomföra bör inte ensidigt belasta den idéburna sektorn. Liggande förslag innebär inte bara ett administrativt merarbete utan även årliga kostnader som för merparten av alla idéburna skolor och förskolor skulle vara kännbara. När sedan övrig lagstiftning på utbildningsområdet inte är synkroniserad med införande av registret så finns inga incitament för idéburna skolhuvudmän att ansluta sig till registret.

ISR efterlyser tillämpningsområden där definitionen och registrering kan främja tillväxt av idéburet företagande inom skola, förskola och annan utbildning, något som sägs vara ett syfte i direktivet till utredningen SOU 2019:56 som ligger till grund för lagstiftningen. Utan att det finns något att vinna på att registrera sig som idéburen huvudman, utan enbart merarbete och kostnader så kommer sannolikt mycket få aktörer inom skelsektorn att välja att registrera sig.

Bakgrund

I direktivet till utredningen SOU 2019:56 sägs bl.a. följande:

”Syftet med en definition av idéburna aktörer är att främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden genom att underlätta vid bl.a. bidragsgivning, lagstiftning, köp av verksamhet och samverkan. Utredaren ska därför också ta fram exempel och beskriva tänkbara tillämpningsområden inom välfärden och angränsande områden där en definition av idéburna aktörer skulle kunna användas”

I de frågor som lyftes i utredningen saknas tyvärr helt tankar om hur denna definition skulle kunna främja ett ökat idéburet deltagande inom utbildningsområdet. ISR framförde då en önskan om att i samverkan med departement och myndigheter kunna medverka i att följa upp denna utredning och kommande lagstiftning med konkreta förslag. ISR påtalade även att det annars inte var troligt att det skulle finnas någon större motivation hos idéburna skolor och förskolor att ta på sig både ökade kostnader och administrativ kontroll. Det syfte med en definition som framfördes i utredningsdirektivet och som även tydliggörs i regeringens proposition skulle därmed inte uppnås. ISR ser även denna farhåga med den betydligt lägre avgift som utredningen aviserade. Regeringen räknade med en initial kostnad om 3 miljoner kronor. Samuel Engbloms utredning om idéburen välfärd beräknade avgiften till 850 kronor per år - baserat på uppskattningen att 3 000 idéburna organisationer skulle registrera sig - 3,5 årsanställda för att sköta registret. Den nu föreslagna avgiften ligger 14 gånger högre än den som utredaren Samuel Engblom skisserade i SOU 2019:56.

Fördjupande synpunkter på utredningens förslag

Utvecklingen av friskolesektorn i Sverige är ett återkommande tema i dagens skoldebatt. Framväxten av allt större vinstsyftande koncerner har skapat ett helt nytt landskap jämfört med när friskolelagen kom.

ISR har länge drivit att det är ett samhällsintresse att inrätta offentlig statistik där det går att särskilja de olika sektorernas skolväsende. Ofta ser vi gissningar om hur det ligger till med till exempel skillnader inom lärartäthet mellan vinstutdelande och idéburna skolor. Ett annat exempel är att lärarförbunden nyligen menar sig ha sett att tystnadskulturen i skolan bara är hälften så vanligt förekommande hos idéburna huvudmän som hos både de stora koncernerna och hos kommunala huvudmän. ISR menar vidare att det är viktigt för skolforskning och för skolsystemets utveckling att man inte klumpar ihop väsensskilda verksamheter i en kategori benämnd "enskilda huvudmän".

Det har också blivit alltmer tydligt att det behövs ett särskiljande i såväl statistik som styrning och regelverk för en tredje sektor inom skolväsendet. ISR ser det som ett samhällsintresse att kunna urskilja dessa olika sektorer och ansvaret för att det ska vara möjligt bör inte ensidigt belasta den idéburna sektorn.

Samtidigt efterlyser ISR tillämpningsområden där definitionen kan främja ett idéburet deltagande inom skola, förskola och annan utbildning, något som sägs vara ett syfte i direktivet till utredningen SOU 2019:56 som ligger till grund för lagstiftningen. Utan att det finns något att vinna på att registrera sig som idéburen utan enbart merarbete och kostnader så kommer sannolikt få aktörer inom skolektorn att välja att registrera sig.

Den föreslagna avgiftsnivån, 12 000 kr årligen ligger långt över vad de flesta idéburna organisationer maktar med. Som jämförelse är det för flertalet av ISR:s medlemmar betydligt mer än de betalar i medlemsavgift till vår organisation som ger stöd, service och driver sektorns frågor. Samtidigt ser vi hur andra avgifter också stiger. Nyligen har avgiften till Skolinspektionen för att få ansöka om tillstånd att starta fristående skola höjts till 75 000 kr. Den nivån är säkert försumbar för koncerner. Men den kommer avskräcka ideella föreningar, kooperativ och stiftelser från att starta en idéburen skola.

Om riksdag och regering menar allvar med ambitionerna att förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer i välfärden och på så sätt bidra till en tillväxt av sektorn, så behövs andra modeller. Sådana finns inom bredvidliggande områden där civilsamhälle och folkrörelser befrämjas. Till exempel bidrar samhället med olika former av bidrag till folkbildning, idrott och föreningsliv. Andra sätt skulle kunna vara att inrätta ett system där vinstutdelande aktörer inom välfärden skulle beläggas med obligatorisk registreringskyldighet med en avgift för detta som till del även skulle kunna finansiera register för idéburna aktörer.

För Idéburna Skolors Riksförbund

Håkan Wiclander, Ordförande

Idéburna skolors riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se
Hemsida: www.ideburenskola.se